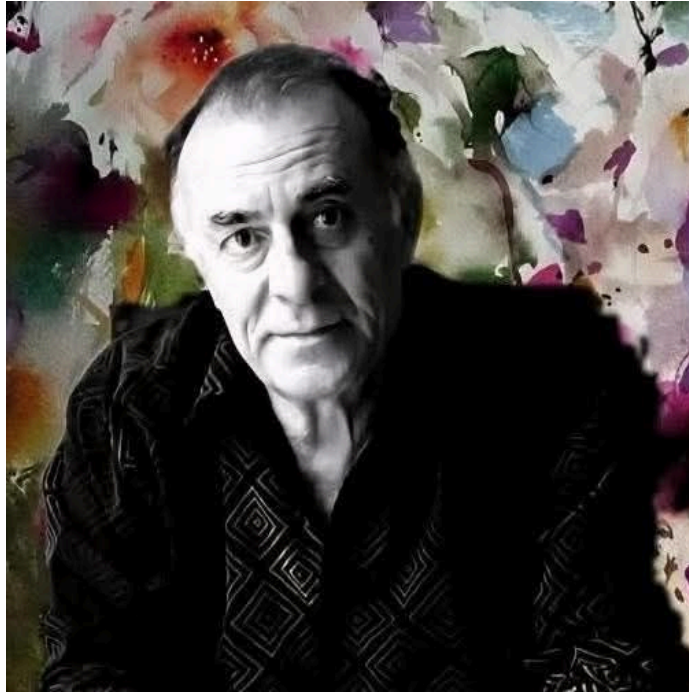

رەنگە ئاویبەکانی لاله عەبدە وەک گۆرینی سروشت بۆ واقعییکی دووهم

بەهایدن

٦ی نیسانی ٢٠٢٦ شیوه کاری

پێشه کی: گۆرینی جیهانی بینراو

رەنگە ئاویبەکانی لاله تەنیا وردە کاریبە ک لە دیمەنی سروشتی، گۆل، شەقام، یان تەلارسازی پێشکەش ناکەن؛ بە لکو ئەزموونیک دەکەنەووە کە تێیدا سروشت نەک وەک ئۆبژەیه کی دەرە کی، بە لکو وەک واقعییکی رۆحی رژاو دەر دەکەوێت، سروشتیکی دووهم و گۆراو کە بە چاوی هونەر مەنددا تێپەریووە و بەو هۆیەووە رەهەندیک بە دەست دەهێنێت کە نە لە بینینی خامدا و نە لە نوێنەرایەتییه کی تەنیا تەکنیکیدا دەدۆزێتەووە. ئەوانە ی لە بەردەم ئەم بەرەمانەدا وەستاو، سەرەتا ئاو و شەفافیهت و پرووناکی و رەنگدانەووی و گواستنەووی ناسکی رەنگ دەبینن، بەلام ئەووی لە کاتی تێرمانیکی درێژخایەندا ئاشکرا دەبێت، رووی ئەو شتە نییه کە وێنا دەکرێت، بە لکو جوولەیه کی ناوەکییه، رژانی بینراو و نەبینراو، لە سروشتی دەرە کی و هەستی ناوہو، لە جیهان و رۆح.

لاله نيگارى سروشت ده كيشيت نهك بو ئه وهى به رهه مى بهينيت، به لكو بو گوريني. ئەم گۆرانكارىيه له ريگه ي شيواندى دراماتيک يان زياده روهييه كى مؤنومينتاله وه روو نادات، به لكو له ريگه ي گۆرانكارىيه كى ورد و له هه مان كاتدا به رده وام له روانگه دا روو ده دات، له ريگه ي مامه له يه كى جوانكارىيه وه كه ئه وهى ده دريت له ناو نابات، به لكو ماناى نوپى تيدايه. ورده ورده له ناوه ندى رهنگى ئاودايه كه به شه فافيه ت و هه ستياى و گه رانه وه نه بوون تايبه تمه نده، كه ئەم گۆرانكارىيه فۆرمى گونجاوى خۆى ده دوزيته وه. چونكه ئاو نهك هه ر رهنگه كه هه لده گريت، به لكو جو له ي بير كرده وه ش خۆى هه لده گريت. ريگه به هيج راست كرده وه يه كى خام نادات، هيج روو پووشى كى گه وره نادات، به لكو هونه رمه ند ناچار ده كات بو چر بوونه وه يه كى ده روونى كه تيدا هه ر خاليك، هه ر دپريك، هه ر تيشكدانه وه يه ك يان سي به ريك نوپه رايه تى بريارى كى كو تاپى ده كات.

به م مانايه، بو لاله، رهنگى ئاو ته نيا ته كنيك نيه، به لكو هه لوپستتيكه؛ نهك ته نها شيوازيك، به لكو پيگه يه كى ئونتولوزييه له نيوان سروشت و روچ، له نيوان ئه وهى ده رده كه وپت و ئه وهى ته نها له

رواله تدا ماناى راسته قينه ي خۆى به ده ست ده هينيت.

رهنگى ئاو وهك شه فافيه تى روچى

به به راورد له گه ل ته كنيكه كانى ترى نيگار كيشان، رهنگى ئاو خاوه نى كواليتييه كى ناوازيه: نيمچه رووناكى. بو لالا ئەم شه فافبوونه ده بيته بنه مايه كى فه لسه فى. له كاتيكا زورجار نيگار كيشانى زه يتى رووناكى له ناو ماددييه تى چينه بوياخه كه دا ده به ستيتته وه، جه سته ييه كى دروست ده كات كه سووژه كه سه قامگير و مؤنومينتال ده كات، رهنگى ئاو به كراوه يى و شه فاف و به جو ريك له جو ره كان لاواز ده مينيتته وه. ئەم هه ش له بهر ئه وه يه كه سپى كاغه زه كه به ته واوى نامينيت به لكو له ريگه ي چينه كانى بوياخه وه وهك رووناكييه كى ناوه وه ده ره وشي ته وه. بو لاله ئەم شه فافيه ت ته نيا كاريگه رييه كى جوانكارى نيه به لكو ده ريرينى هه لوپستتيكى روچيه كه هه رگيز بينراو وهك ماده يه كى داخراو بيرى لينا كاته وه، به لكو وهك گواستنه وه يه ك، نيوه ندگيرييه ك، ده ركه وتنى بزوتنه وه يه كى قوولتر و ناوه كييه.

له كاتيكدا زورجار نيگار كيشانى زهيتى رووناكى له ناو ماددييه تي چينه بوياخه كه دا ده به ستيتته وه، جهسته يه كي جهسته يي دروست ده كات كه سووژه كه سه قامگير و مؤنؤمينتال ده كات، پهنگي ئاو به كراوه يي و شه فاف و به مانايه كي دياريكراو لاواز ده مينيتته وه چونكه سبي كاغه زه كه به ته واوي نامينيت به لكو وه ك رووناكيه كي ناوه وه كارده كات كه له چينه كاني بوياخدا ده دره وشيتته وه. ليره دا ده توانين په يوه ندى به بيروكه كاني جورج ويلهيلم فريدريش هيگله وه بكه ين، كه له وتاره كانيدا سه باره ت به جوانيناسي، ئه و چه مكه ي دارش تووه كه كاره هونه ريه كه ده ركه وتني هه ستيا ري بيروكه كه يه. مه به ست له وه نيه كه بيروكه كه به شيويه كي ئه بستراكت وينا كراوه، به لكو مه به ستى ئه وه يه كه له خودى ماده ي هه ستياردا ئاماده ده بيت و ئه م ماده يه ئامازه به ده ره وه ي خو ي ده كات. به لام له پهنگه ئاوييه كاني لاله دا ئه م ده ركه وتنه هه ستيا ره به فورميكي داخراو و چرپوونه وه جيگير نيه، به لكو به شيويه ك وه ديها تووه كه پرؤسه ي دياريوون ده كات، به جورتيك كه كاره كه نه ك وه ك تومارتيكي كو تاي، به لكو وه ك گرژيه كي زيندوو له نيوان توانه وه و چرپوونه وه دا هه ستپي كراوي ده مينيتته وه.

ئاو که رهنگی ناو رهنگی ئاوی هه لده گریت، هه لباردنی هه رهمه کی ناوه ند نییه، چونکه ئاو جووله و رهنگدانه وهی و تپه رپوونه به یه کجار؛ ئاسمان و زهوی به یه که وه ده به ستیته وه، رهنگدانه وهی هه یه و ده شویته، هه لیده مژیت و ده داته وه. وه هه ر ئه م سیفه تانه ن که له کاره کانی لاله دا ده بنه خامه هیزی فه لسه فه یه کی جوانیناسی که تپیدا سروشت نه ک وه ک پیدراویکی رهق، به لکو وه ک پرۆسه یه ک ده رده که ویت. کاتیک شه قامیک له وینه کانیدا له ژیر باراندا ده دره وشیتته وه، یان گوئیک به شه فافیه تیکی ناسکه وه ده دره وشیتته وه، ئه مه ته نها به ره مه پینانه وهی کاریگه ریه کی بینای نییه، به لکو نوینه رایه تیکردنی حاله تیکه که جیهان و تیگه یشتن به شیوه یه کی یه کتر یه کتر ده گریتته وه.

گول وه ک دووباره بوونه وهی ناوه وهی سروشت

گول مؤتیفیکی ناوه ندیه له کاره کانی لاله دا، له گه ل ئه وه شدا ئه م گولانه نه لیکۆلینه وهی رووه کین و نه توخمه دیکۆراتیبه کانن، به لکو چرپوونه وهی هه ستن، رهنگدانه وهی جووله یه کی ناوه کیبه که ره هه ندیکی دووهم و شاراره له ناو خودی مؤتیفه که دا ئاشکرا ده کات. وه ک ئه وه وایه لاله ته نیا گوئیک

نه خشیته، به لکو رینگه بدات گوئیکی دیکه و نه ببنراو له ناو گوله ره نگا وره نکه که دا سه ره له بدات گوئیک که چتر سه ر به سروشتی ده ره کی نییه، به لکو سه ر به کایه ی رۆحیه که یاده وهی و چه سه رت و راگوزه ر و هیوا تپیدا تیکه ل ده بن.

ئه م دوو هینه کردنه فیلیکی فه رمی نییه، به لکو ده رپینیکه بو ئه و گۆرانکاریبه ی که له بنه رته دا هونه ره که ی پیناسه ده کات. چونکه سروشت کوپی ناکریت، به لکو له رینگه ی بابه ته که وه رینمای ده کریت، به مه ش ته نها فاکتیزی خوی له ده ست ده دات و ده بیته هه لگری مانای ناوه وه. بو لاله گول ئۆبزه نییه، به لکو سوژه یه؛ پیده چیت هه ناسه بدات، ئازار بچیزیت، ده دره وشیتته وه. له بو شاپی ئاسماندا به گوشه گیری راوه ستاوه، به لکو له ناو توپیکی روونای و سینهر و شی و چری به رگه هه وادا چه سپاوه که له یه ک کاتدا تیشک ده خاته سه ر و ده یوتیته وه.

کاتیک مرۆف چاودیری ئه م گولانه ده کات، ده زانیت که ره نکه که یان به شیوه یه کی شه رانگیزانه یان خوئنا مایشکردن به کارنا هینریت، به لکو له شه فافیه ته وه سه ره له ده دات، وه ک ئه وهی له ناوه وه دره وشاوه بیت. هه ر ئه م دره وشاوه یه ئه وه مان بو دره دات که کاره که ته نیا رووکه ش نییه، به لکو

خاوهنى قوولايييه كه كه تهنيا له ريگهه چاوديريكردى نه خوشهوه خوى ئاشكرا ده كات. لاله هيچ رهنگيك به ئاره زوى خوى دانانتي؛ هيچ خائيك به ي مانا دانانتي. به لكو پنده چيت هموو گراڊنتيك، هه روناكبوونه وهيه ك، هه ر تاريكبوونه وهيه ك به شيك بيت له پيكهاته يه كي ناوه وه، كه متر له رووي بيركاريه وه پيكهاته كراوه نه ك له رووي بوونييه وه.

به م شيوه يه گول ده بيته شويني ليندوانيكي وجودى كه به دهنگي بهرز ناگوتريتي، به لكو له بيدهنگي فورمه كه يدا ده كرپته وه و ريك له م خوگرته دايه كه ده سه لاته كه يدايه، چونكه بينه ر ناچار ناكات، به لكو بانگه ييشتي ده كات بو ئه وهى خوى له قوولايي ده ركه وتنيدا نوقم بكات.

باران و شهقام و رهنگدانهوهی وهک فهزای میتافیزیکی

جگه له گوئهکان، به پلهی یه کهم دیمه نی شهقامه تهرهکان و په نجره و ئوتۆمبیل و پارچه ته لارسازییه کانن که رۆئیکی تایبته له کارهکانی لاله دا ده گیرن. لیره شدا ئامانج به لگه نامه یه کی واقعی واقیعی شار نییه، به لکو دروستکردنی فهزایه که که تئیدا رهنگدانهوه و دوو هینده بوون بینه بینه ما ناوهندی. کاتیک شهقامیک له ژیر باراندا ده دره وشیتتهوه و پرووناکی چرای شهقامه کان له ناو قیر تهره که دا ده شکیت، فهزای نیوانیان دروست ده بیت که تئیدا سه رهوه و خوارهوه، واقیع و رهنگدانهوهی، جهسته و وینه تیکه ل ده بن، به جوړیک جیهان ئاراسته ی پروونی خوی له ده ست دعات و ده گوړیت بو پیکهاته یه کی هه لده فریت و نزیکه له خه و ناوی.

ئهم رهنگدانهوه یانه دیکوړاتی نین، به لکو فهلسه فین، چونکه وا درده خه ن که هه موو تپروانینیک له ئیستاوه لیکدانهوه یه که، ئه وهی ده بیینین هه رگیز به ساده ی نادریت، به لکو هه میسه به نیوه ندگیری. به م شیوه یه شه قامی تهر ده بیته هیمای جیهانیک که خوی رهنگ دعاته وه، که له رهقبوونی ماددی خۆیدا نامینیتتهوه، به لکو به هوئی پرووناکیه وه به ره وه رهنه ندیکی نوی به رز

دەكرتتەو. تەلارسازى چىتر وەك بارستەيەكى ئىستاتىك دەرناكەوئىت، بەلكو وەك پىكھاتەيەكى رېژنەر دەردەكەوئىت؛ پەنجەرەكان دەبنە چاوپىك كە ھەم بەرەو ناوہو و ھەم بەرەو دەرەو دەروانن؛ و ئەو ئۆتۆمبىلەي لە ئاودا رەنگ دەداتەو، رەقبوونى تەكنىكى خۆي لەدەست دەدات و دەبىتتە بەشىك لە قوماشىكى رزاو و شىعەرى.

ئەم دىمەنەنە بە تايبەتى ئەو رۈون دەكەنەو كە لالە بە دابراڭ لە كۆلتوردا بىر لە سروسىت ناكاتەو، بەلكو زىاتر ئەو دوو كايە تىكەل دەكات، بەجۆرىك تەنەنەت دىمەنى شارىش كوالىتتەيەكى سروسىتى بەدەست دەھىنئىت، لەكاتىكدا سروسىت لە ھەمان كاتدا بە رۆحانەت رزاو دەردەكەوئىت. باران تەنیا رۈوداوپىكى كەشناسى نىيە، بەلكو مىدىيى گۆرانكارىيە؛ كۆنتورەكان دەتۈنئىتەو، رۈوكارەكان بەيەكەو دەبەستتەو، گواستەو دەروست دەكات و ھەر لەم گواستەو يانەدايە كە ھىزى جوانكارى بەرھەمەكانى ھەيە.

ھونەر مەند وەك بابەتتىكى نىوەندىگىرى لە نىوان سروسىت و رۈوانەتدا

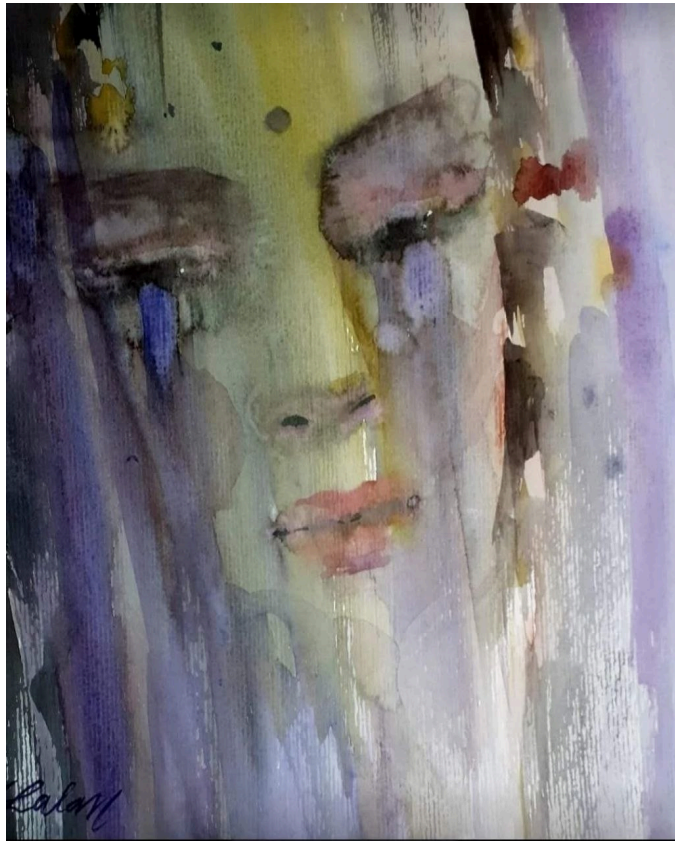
كاتىك مەروۇف كارەكانى لالە لە يەكگرتۈپى ناوہو خۇيدا لەبەرچاۋ دەگىت، ئەو رۈون دەبىتتەو كە باسكردن لە نۆينەرايەتلىكردنى سروسىت يان لىكدانەو بەبەتتى بەس نىيە، چۈنكە ھەردووكيان جۈولەي راستەقىنەي ھونەرەكەي كەم دەكەنەو. لالە نە لە لايەنى وەچەخستەوئىت تەقلىدى وەستاو و نە لە لايەنى خۇنامۆبوونى تەنیا دەرپرېن؛ بەلكو كارەكانى نىوەندىگىرىيەك لەخۇدەگىت كە تىيدا سروسىت و سوژە بەبى ئەوئىت بىتۈنەو يەكتر دەچنە ناو يەكترەو. ھونەر مەند وەك شىوہدانەرىكى بالادەست دەرناكەوئىت كە فۇرمى خۆي بەسەر جىھاندا دەسەپىنئىت، بەلكو وەك ھۆشيارىيەكى رېژنەر كە جىھان ھەلدەمژىت و دووبارە بە فۇرمىكى گۇراو و قوولتەرەو ئازادى دەكات.

ھەر لېرەدايە كە دەتوانىن جارئىكى دىكە پەيوەندى بە جوانىناسى جۇرچ وىلھىلم فرىدرىش ھىگەو بەكەن، كە لە كارە ھونەرەيەكە نەك وەك تەنھا لاسايىكردنەوئىت سروسىت، بەلكو وەك رزانى رۆحىيەكەي تىدەگات، وەك ساتىك كە تىيدا دەرکەوتنى دەرەكى لە ناوہو زىندو دەكرتتەو. ھىگەل باس لە ھونەر دەكات وەك رۆحانىكردنى دەرەكى و دەرەكىكردنى ناوہو كى و ئەم جۈولە زۇر دوولايەنەيە لە رەنگى ئاوى لالەدا رەنگ دەداتەو، تا ئەو رادەيەي سروسىت چىتر وەك دەرەكەيەكى تەنیا بەخشاو نامىنئىتەو بەلكو دەبىتتە ھىزو ئىلھام بۇ ئەزمونىكى ناوہو كى، لە ھەمان كاتدا بوونە

ئاوھ كىيھ كھى ھونھرمھند قھتس نامىنئتھوھ لھ ھىما ئھبستراكتھ كاندا بھلكو لھ رھنگ و ئاو و رووناكى و شھفافيھتدا بھرجھستھ دھبئت.

بھم مانايھ ھونھرمھند نھ وھستاي سروشت و نھ چاودئرھ پاسيڧھ كھيھتى، بھلكو سوېكتيكي نئوھندگيريھ كھ نيگاكاني جيگير نابئت بھلكو دھگورئت. چاوى لالھ چاويكي ئامرازي نيھ كھ تومار بكات ، بھلكو چاويكي شيعريھ كھ لھ سروشتدا ئھو گواستنھوھيانھ دھناسئتھوھ كھ لھ نيوان بينين و نھبينندا دھلھرز. كاتيگ ديمھنيگ دھكئشئت، گرنكي بھ وردبيني تئوپوگرافي نادات بھلكو گرنكي بھ بھرگھھوھو دھدات؛ نھ ك لھ فؤرمى وردى دارھ كھدا بھلكو لھ ياري نيوان سئبھر و رووناكيذا؛ نھ ك لھ كواليتى ماددى رئيگاكھدا بھلكو لھ درھوشاويھي كھ لھ باراندا بھسھريدا بلاودھبئتھوھ.

ئھم رئيبازھ بھرھو دؤخئك دھبات كھ چئتر بھرھمھكاني تھنيا سروشت وئنا ناكھن، بھلكو سروشتيگ كھ پئشتر بھ ھوشياريدا تئبھريوھ و بھو ھؤيھوھ فؤرمى دووھى بوون دھگرئتھ ئھستؤ. دھتوانرئت بلئين لالھ سروشت وئنا ناكات، بھلكو بيري لئدھكاتھوھ و ئھم بئركدنھوھش بھ شئوھيھ كي ئھبستراكت روونادات، بھلكو لھ مادديھتئ ئاوھ كھ خؤيدا، لھ چينھ رژاوھكاني رھنگدا، لھ بريارى ھوشيارانھدا كھ شھفافيھت تھمومژاوى نھكات، بھلكو بؤ پاراستنى.

دووباره نه كرده وه وه ك قوونبوونه وهى مؤتيفه كه

هه چهنده ههنديك مؤتيف له كاره كاني لاله دا دووباره ده بنه وه- گول، باران، پهنگدانه وهى، شه قام، په نجه ره- هه رگيز كاريگه رى دووباره بوونه وهى ميكانيكى سه ره هئنادات، به لكو زياتر قوونبوونه وهى كه پيشكه وتوانه، وهك ئه وهى هه ر وئنه يه كى نوى به سادى ئه و وئنه يه ي پيشوو دووباره نه كاته وه، به لكو زياتر په هه ندى شاره وهى خوى ئاشكرا ده كات. ئه م دووباره نه بوونه وهى به هوى گوراني ريشه يي له فورمه كاني دهره كيدا نييه، به لكو به هوى گورانكارى له روانگه ي ناوه وه و گورانكارى له گوشه ي تيگه يشتن و سه ره لدانى په يوه ندييه كى نوى له نيوان رووناكى و په ننگ و فه زادا له ئه نجامدا ده گه رتته وه.

گول ھەرگیز ھەمان گول نىيە، تەننەت ئەگەر بە شىۋەيە كى فەرمى ھاوشىۋەي دەرىكەۋىت، چۈنكى لە چوارچىۋەيە كى بەرگەھەۋاي جىاۋازدا بوۋى ھەيە، چۈنكى رۈۋناكىە كەي بە شىۋەيە كى جىاۋاز شكىنراۋە، چۈنكى شەفافیەتى ئاۋە كە بە شىۋەيە كى نۆي دەۋرى دەدات. شەقام لە ناۋ باراندا ھەرگیز ھاوشىۋەي شەقامىكى پېشوو نىيە، بەۋ پىيەي ۋە ك مۆتىشىك نىيە، بەلكو ۋە ك حالەتتىك بوۋى ھەيە، ۋە ك ساتىكى مەزاجىكى تايبەتى ناۋەۋە كە ناتوانىت دووبارە بىكرىتەۋە چۈنكى بەستراۋەتەۋە بە كات و يادەۋەرى و ئەزمونەۋە.

ئەم فۆرمەي گۆرانكارىيە ھاۋتايە لە گەل ھەلۋىستىكى جوانىناسى كە لە كارە كە تىدە گات نە ك ۋە ك بەرھەمى بىرۋكەيە كى تەۋاۋ، بەلكو ۋە ك پروسەيە ك كە ھونەر مەند خۆي تىيدا دەگۆرپىت. بەم مانايە ھەموو رەنگىكى ئاۋىش بەنگە نامەي گواستەنەۋەي ناۋەۋەيە، جۈلەيە كى دەروونىيە كە لە ناۋەرۈكى ئاۋدا خۆي دەردە خات. بەم پىيە دووبارە بوۋنەۋەي رۈۋالەتى مۆتىفە كان دەبىتە شوۋىنەۋارى گەرانىكى بەردەۋام، نە ك بۆ شتە نۆپىە كان، بەلكو بۆ راستىيە كى قوۋلتر لە ناۋ ھەمان ئەۋ شتە نادا.

تەربوۋى بەردەۋام ۋە ك حالەتتىكى ئۆنتۆلۋژى

دىاردەيە كى سەرنجراكىش لە رەنگە ئاۋىيە كانى لالەدا ھەستىكرىدە كە ھەرگیز بە تەۋاۋى وشك نابن، تەننەت لە كارە تەۋاۋى كراۋە كانىشدا دۆخىكى شىدارى، لە لىشاۋ، لە جۈۋلە دەپارزىرپىت. ئەم "تەربىيە بەردەۋامە" تەنیا كۋالىتتىيە كى تەكنىكى نىيە، بەلكو خاۋەنى رەھەندىكى ئۆنتۆلۋژىيە، تا ئەۋ پادەيەي كە ئامازەيە بۆ ئەۋەي كە كارە كە خۆي ۋە ك ئۆبژەيە كى رەق نىشان نادات، بەلكو ۋە ك دىاردەيە كى زىندوۋ كە لە دۆخىكى نىۋاندا دەمىننىتەۋە.

لېرەدا تەربوۋى ئامازەيە بۆ گواستەنەۋە، كراۋەپى، ناتەۋاۋى. بەرەنگارى جىگىر بوۋى كۆتاپى دەبىتەۋە و شوۋىنەۋارى سەرتەي خۆي لە وپنەي تەۋاۋدا دەپارزىرپىت. لە كاتىكدا زۆرپىك لە كارە ھونەر يە كان سەرتەي خۆيان دەشارنەۋە بە نەبىنراۋى كىر دى پروسە كە و پىشكە شىكر دى ئەنجامە كە ۋە ك يە كىتتىيە كى ئۆتۈنۈم، لالە رېگە دەدات پروسە كە بە ناۋدا بىرەۋ شىتەۋە، نە ك ۋە ك سىكىچىكى خام، بەلكو ۋە ك بزۋوتنەۋەيە كى ئاگادارانە يە كگرتوۋ كە كارە كە بە زىندوۋى دەھىللىتەۋە.

هەر ئەم زیندوووییە بە بێنەر ناچار دەکات ئەک تەنھا بێبێنیت، بە لکو بێکردنە وەش بە یە کەو بەکاتەو، دەنگدانەوێ لە گەل کارە هونەرێیە کە هەبێت، لە گەلیدا خەریک بێت، خۆی لە پیکهاتە ی شلە ی وێنە کە دا نوqm بەکات. بەم شیوێە رەنگی ئاو دەبێتە فەزای بەریە ککەوتن، کە تێروانیی بێنەر دەبێتە بە شیک لە کارە کە، چونکە شەفافیەت و کراووییە کە ی داوای بە شدارییە کی چالاکانە دەکات. رەنگە کە ی جیگیر نییە، بە لکو دینامیکییە؛ روونای جیگیر نییە، بە لکو زیندووو؛ کۆنتورە کان بە توندی نە کیشراون، بە لکو هەناسە دان.

هەر لێرە دایە کە جیاوازییە کی قوول لە نیوان هونەری لالە و جوانیناسییە کی وێرانکەردا هە یە کە پشت بە رووبەر و بوونەو، شوک، یان وێرانکردنی رادیکال دەبەستت. هونەری لالە شەرانیگێز نییە، بە لکو گۆرانکارییە؛ فۆرم لە ناو نابات، بە لکو دەباتە ناو رەهەندیکی نوێ و نەرمتەر و لە هەمان کاتدا قوولتر. بە لām ئەم نەرمییە لاوازی نییە، بە لکو دەربری نییە هێزێکی فیکرییە کە توانای هەلوەشانەوێ توندی جیهانی هە یە بە ی ئەوێ ئینکاری لیبکات.

سروش وە ک کارە کتەر ئەک تەنھا هێز

لە زۆریک لە نەریتە هونەرێیە کاندای سروشت وە ک هێزێک، توخمێک، وزە یە ک دەر دەکەوێت کە مرۆفایەتی زال دەکات یان وە ک قوونای خۆی خزمەت دەکات. بە لām لە کارە کانی لالە دا سروشت دەبێتە کارە کتەر، بوونیکی نزیکی لە کە سایەتی کە ئەک هەر کار دەکات بە لکو قسە دەکات، کە ئەک هەر بوونی هە یە بە لکو هە لگری مانایە. باران تەنیا بارانبارین نییە بە لکو دەنگێکە؛ روونای تەنیا دیاردە یە کی فیزیکی نییە بە لکو یادەو هرییە کە؛ گۆل تەنھا زیندەو هری نییە بە لکو دەربری تیکە لکردنی ناو هە یە.

ئەم تاییە تمەندییە لە سروشتدا دەبێتە هۆی سنووریکی زیاتر رژاو لە نیوان سوژە و ئۆبژەدا. مرۆفایەتی بەرامبەر سروشت ناو هەستت بە لکو لە ناو خۆیدا هە لکەوتوو، بە شیک لە رەنگدانەو کانی، سێبەرە کانی، شەفافیەتە کانی. تەنانەت کاتیک فیکرە مرۆییە کان تەنھا پێشنیارکراوی دەر دەکەون، ئەوا تاکیکی گۆشە گیر نین بە لکو لە تۆریکی بەرگە هەوادا چەسپاون کە دەوریان داو و لە هەمان کاتدا تێیاندا تێدە پەرت.

دەتوانریت بلین لاله ئۆنتۆلۆژییە کی شیعری سروشت پەرەپێدەدات که تئیدا بوون نە ک وە ک ماددەییە کی رەق بە لکو وە ک پە یوهندییە کی زیندوو دەردە کەوێت. سروشت پاشخان نییە، بە لکو هاوئە کتەرە؛ نە ک رازاندنە وە، بە لکو دەنگیکە و ئەم دەنگە بە نەرمی قسە دەکات، لە گواستنە وە ی رەنگە کاند، لە رەنگدانە وە یدا، لە رەنگدانە وە ی رووناکیدا لە سەر زەویە کی تەر.

کۆمەنگە ی جوانیناسی و ئەخلاق شەفافیەت

لە سەردەمی کدا که زۆر جار وینە کان بە دەنگی بەرز و شەرانگیزی و زیادەرۆی دیاریکراو دەردە کەون، هونەری لاله خاوەنی گرنگییە کی کۆمەلایە تی تاییبەتە، چونکە فۆرمیکی جیاوازی تیگەیشن پێشنیار دەکات- فۆرمیک که زال نییە بە لکو گوێ دەگریت، که چاک ناکاتە وە بە لکو بە کراوێ دەهێڵیتە وە. بەم شپۆیە شەفافیە تی رەنگە ئاویە کانی دەبیتە ئامازەییە کی ئەخلاق، بانگەپیشتکردنیک بۆ تیگەیشن لە جیهان نە ک وە ک ئۆبژەییە کی کۆنترۆلکردن بە لکو وە ک فەزای پە یوهندی.

ئەم هەلۆیستە دەتوانریت وە ک کۆمەنگە یە کی جوانیناسی بیری لیبکریتە وە، تا ئە و رادەییە کی کارە که تەنیا ئامرازیکی دەربیرینی تاکە کەسی نییە بە لکو مۆدیلێکە بۆ پە یوهندیکردن لە گەل جیهاندا. نەرمی ئاوە که، رژانی بۆیاخە که، کراوێ پیکهاتە که تەنھا بریاری فەرمی نین بە لکو رەنگدانە وە ی مەیلی ناوہون که ئە و ی دیکە یان تە مومژاوی ناکات بە لکو رێگە ی پێدەدات دیار بیت. لەم روانگە یە وە هونەر دەبیتە شوینیک که سروشت و رۆح لە دژایە تی یە کتردا نە وە ستن بە لکو لە گرژییە کی بەرھەمداردا بە یە کە وە دەمێننە وە.

چاوە کە ی تر – دیدگا وە ک گۆرانکارییە کی دەروونی

بە وردبوونە وە لە رەنگە ئاویە کانی لاله، ئە وە روون دەبیتە وە که رەسە نایە تی راستە قینە ی ئە وان لە خودی بابە تە کە دا نییە، بە لکو لە شپۆازی هەستکردن بەم بابە تە دا یە. گۆلە که وە ک خۆی نییە، نە ک شە قامە که لە ژیر باراندا، نە ک پەنجەرە یان دارستان که فۆکۆسی ناوہندی پیکدە هینیت، بە لکو چاوە که که دەچیتە ناو ئەم دیاردانە و ئاراستە یە کی ناوہوی نوێیان تیدا دەرژینیت. ئەم چاوە

ٺامراڻيڪي بٽيلايهن نبييه، بهٺڪو ٺورگاننيڪي هوڻسيار، ههٺٻڙيدراو، ليٽڪدهرهويهه به سادهي واقيع قبول ناڪات، بهٺڪو دهگورٽيت بؤ ريزبهنديهه ڪي جياواز.

دهتوانريٽ بٽين لاله به چاوي فريه دهبنيت، نه ڪ به مانا فيزيولوزيهه ڪه، بهٺڪو به مانا جوانڪاريهه ڪه، تا ٺه و رادهيهه ڪه ههريه ڪ له پيڪهاته ڪاني گورانڪاري له روانگهه ده گهيهنن، ڪه شڪانديڪه له شيوازه خوويهه ڪاني بينن. نيگهه به ٺاراستهه پيشهوه نبييه، بهٺڪو به شيوهه دياڪون ٺاراسته ده ڪريٽ؛ نه ڪ ٺيستاتيڪ، بهٺڪو له جوولهه ده؛ نه ڪ داخراوه، بهٺڪو ڪراويهه بؤ گواستنهوه ڪان. ريڪ ٺه گورانڪاريهه ٺه و گرزيهه دروست ده ڪات ڪه بهرههه ڪاني له تهنهه وٺناڪردن جيادهه ڪانهوه، چونڪه بينهه ناچار ده ڪات واز له ٺاراستهه ٺاساي خويان بهيٽيت و بچيٽه ناو بوارٽيڪهوه ڪه سهروهه و خوارهوه، نزيڪ و دوور، ناوهوه و دهروهه تيڪهٺ دهبن.

ٺهه رٽبازه فريه روانگهيه، ٺهه بزوتنهوهه ديالنيڪتيڪيهه دههينيٽهوهه ياد ڪه له فهلسهفهه جوڙج ويلهيلم فريديريش هيگندا وه ڪ نيوهنديگيري نيوان سوڙهه و ٺوٻڙهه وهسف ڪراوه. هيگل گريمانه ده ڪات ڪه حهقيقهه له پيگهيهه ڪي دابراودا نيستهه جي نبييه، بهٺڪو له پرؤسهه ڪه ده نيستهه جيٽيهه، له جوٺهه نيوان دڙبههه ڪاندا ڪه يه ڪتر له ناو نابهن، بهٺڪو يه ڪتر تيدههه رينن و له يه ڪيٽيهه ڪي بالتردا يه ڪتر ده پارٽزن. پيڪهاتهيهه ڪي هاوشيوه له رهنگهه ٺاوييهه ڪاني لاله دههه بنيت، تا ٺه و رادهيههه سروشته به سادهي وه ڪ ٺوٻڙهيهه ڪ نههينيٽهوهه و هونهرمههه تهنهه وه ڪ سوٻنيڪتيڪ نههينيٽهوهه، بهٺڪو ههردوويڪيان له يه ڪيٽيهه ڪي جوانيناسيدا دهردهه ڪهون ڪه نه تهنياهه بابتهيهه و نه تهنياهه بابتهينن.

بههه پييهه "چاوي ديڪه" ي هونهرمههه له روانگهيهه ڪي نامؤدا پيڪ نايهه، بهٺڪو له تواناي داناني جيهاني ٺاشنا له دوخيڪي ههٺهه سيريديراودا پيڪديٽ، ڪه تييدا بهٺگهه خوي له دهسته دههات و ماناي ناوهوهه خوي ٺازاد ده ڪات. ٺهه بينيهه پارچه ڪردنيڪي شهراڻگيڙانهه نبييه، بهٺڪو ٺاشڪراڪردنيڪي وردهه، بينيني ٺهوهه ڪه له رؤڙانهه دههه ٺاراههه دههينيٽهوهه.

رهنگدانهوهه وه ڪ بنهه ماهيه ڪي ميتافيزيڪي

توخميڪي ناوهندي ٺهه گورانڪاريهه جوانڪاريهه رهنگدانهوهيهه، ڪه له زورٽيڪ له بهرههه ڪاني لاله دهه رؤٺيڪي چارههه نووسساز دههه گيرٽيت، جا چ له ٺاوي باران له سهه شهقام، چ له شووشهه پهنجهه رهيهه ڪدا، يان له رووي شيدياري قاتيڪدا ڪه رووناي و سيٻهر تييدا دههه ڪيٽن. بهٺڪو ليردهه رهنگدانهوهه تهنياهه

ڪاريگهريه ڪي بينايي نيهه، به ٺڪو بنه مائه ڪي ميتافيزيڪيهه، چونڪه دووباره بوونه وهى جيهان ده ڪاته ديار و به مجوره له يه ڪ ڪاتدا پرسى واقع و ده رڪه وتن ده ورورژنيت.

ڪاتيڪ بينايه ڪ له ٺاودا رهنڱ ده داته وهه، جيهانتيڪي دووم سه رهه ٺده دات، جيهانتيڪ ڪه هم هاوشيوهيه و هم جياوازه، ٺه سٺي دووباره ده ڪاته وهه و له گهل ٺه وه شدا ده يگوريت. به لام ٺه دووباره بوونه وهيه ڪو پيهه ڪي ميڪانيڪي نيهه، به ٺڪو گورانڪاريهه، چونڪه رهنڱدانه وهى روانگه پيچه وانه ده ڪاته وهه و ڪوئوره ڪان ده توتيه وهه و رووناڪي چرتر ده ڪاته وهه يان ڪال ده ڪاته وهه. له م پرسه يه دا ٺه وهه روون ده بيته وهه ڪه هم مو ده رڪه وتن تيڪ له ٺيس تاهه ليڪدانه وهيه، ڪه جيهان به سادهي نادرئت، به ٺڪو هم هميشه نيوه نديگيري ده ڪريت.

ٺه و بنه ما ٺاوينه يهيه ڪه لاله به شيوهيه ڪي ناراسته وخو له پيڪهاته ڪانيدا جي به جي ده ڪات ٺه وهيه ڪه هيچ شتيڪ له گوشه گريدا بووني نيهه، به ٺڪو هم هميشه له په يوه نديدا به جه مسه رپي ديڪه وهه، جا چ رووناڪي و تاريڪي بيت، رووڪار و قووني، ره قبوون و شله. به لام ٺه م جه مسه ريهه ڌرئيه تيهه ڪي رهق نيهه، به ٺڪو په يوه ندييه ڪي ديناميڪيهه ڪه هه ردوولا مه رجدار ده ڪن و له يه ڪ ڪاتدا يه ڪتر تيده په رين. هه ر لره دايه ڪه په يوه ندي به پرسه يه بيرڪر دنه وهى ديا لڪتيڪيهه وهه درده ڪه ويت، ڪه هيگل به ژيرخان وه سفى ده ڪات، وه ڪ رووداويڪ ڪه تييدا ڌر به رڪان له ناو ناچن، به ٺڪو له يه ڪيتيهه ڪي بالتردا ده پاريزرين.

له رهنڱه ٺاويهه ڪاني لاله دا، رهنڱدانه وهى وه ڪ لاهه ڪي مامه له ي له گهلدا ناکريت، به ٺڪو وه ڪ يه ڪسان مامه له ي له گهل ده ڪريت، هه نديڪجار ته نانته چرتره له وهى ڪه پي ده وترئت ره سن، چونڪه هه لگري ٺه و قوولايهه سوژداريهه ده بيت ڪه له چاود پريڪر دني راسته وخو دا به شاراوهي ده ميئته وهه. شه قامي ته ر تنيا رووبه رپي نيهه، به ٺڪو قوناغيڪه بو رهنڱدانه وهى؛ په نجره ڪه ته نها سنوورپي نيهه، به ٺڪو گواستنه وهيه؛ رووناڪي ته نها رووناڪي نيهه، به ٺڪو وهه حيه.

رووناڪي و ياده وهري – نه بينراو له بينراودا

رووناڪي له به رهه م ڪاني لاله دا خاوهني ڪواليتيهه ڪي تايه ته ڪه له ته نها رووناڪي جياي ده ڪاته وهه. رووناڪي بينلايهن و فيزيڪي نيهه، به ٺڪو رووناڪي يادڪر دنه وهه، رووناڪيهه ڪه رابردوو ده گوازيته وهه بو ٺيس تاهه و قوولايهه ڪي ڪاتي به وينه ڪه ده به خشيت. ڪاتيڪ گولپيڪ وا دياره له ناوه وهه ده دره وشيته وهه، يان

کاتیک شه قامیک به رهنگدانه وهی گهرم له ناو باراندا دهره وشیتته وه، نه و بروایه سهره لده دات که نه ک تنها ساتیک ده گیریت، به لکو چینیک کات، چریوونه وهی نه زموننه.

نه م رووناکیه به نزیکیه وه په یوه سته به شه فافیه تی رهنگی ناوییه وه، چونکه رزانی ماده که رینگه به سپیه که ی کاغزه که دده دات وه ک ناوه کی ناوه وه بمینیتته وه، له ناوه وه له رینگه کی رهنگه که وه تیشک دده دات. نه مه ش رووناکیه ک دروست ده کات که له سهر بنه مای چری دهره کی نییه، به لکو له سهر بنه مای دهنگدانه وه ناوه کییه. پیناچیت رووناکی بکه ویتته سهر شته کان، به لکو لیپانه وه سهرچاوه ده گیریت، وه ک نه وهی به شیک بیت له پیکهاته ی روچیان.

له م رووه وه رهنگی ناو ده بیتته میدیای یاده وهی، نه ک به مانای ناوردانه وهی کی نوستالژیکي بو دواوه، به لکو وه ک پاراستنی نه زمون له بیناودا. ههر چینیک شه فاف شوینه واری چینه که ی پیشووی هه لگرتووه؛ ههر سهریه کخستنیک له یه ک کاتدا شاردنه وه و ناشکراکردنه، به جوریک وینه که وه ک یاده وه ریبه ک کارده کات که تیدا هیچ شتیک به ته واری نامینیت، به لکو هه موو شتیک له فورمیکي گوراودا پاریزراوه.

هه لوه شانده وهی سروشت و روچ

کاتیک مروف کوننیکستی گشتی کاره که ی لاله له بهرچاوه بگریت، نه وه روون ده بیتته وه که لیره دا بزووتنه وهی کی جوانیناسی رووده دات که ده توانریت به هه لوه شانده وهی دابرانی نیوان سروشت و روچ وه سف بگریت. سروشت نابیتته تنها ئوبژیکتی نوینه رایه تیکردن، به لکو وه ک دیارده یه کی روچی کراو دهره که ویت، له کاتیکدا روچ نه بستراکت نامینیتته وه، به لکو له ماددییه تی ناو و رهنگ و رووناکیدا به رجه سته ده بیت.

له زاراوهی جورج ویلهيلم فریدریش هیگدا ده توانریت بلین که کاره هونه ریبه کان درک به و یه کیتییه ناوه وه و دهره وه ده که ن که تیدا هه ستیاره کان ده بیتته نه ک تنها ئوتومبیلک، به لکو دهر برپینک بو بیروکه که. به لام له کاره کانی لاله دا نه م یه کیتییه به شیوه یه کی مونومینتال و به زه بیدار به ده ست نه هاتووه، به لکو به شیوه یه کی بیده نگ و نزیک له زلیل که به دوا ی گه ورده ده گهریت له بچووکدا و له ناسکدا به رزی ده دوزیتته وه.

توانه وهی لیره دا سه رنجراکیش نییه، به لکو ورده؛ دراماتیک نییه، به لکو به رده وامه. له گواستنه وه له هیله وه بۆ رووبهر، له رووکاره وه بۆ رهنگدانه وهی، له رهنگدانه وهی بۆ بهرگه هه وادا ده کرتته وه، به جوریک که کاره که وه ک ئوبزه یه کی دابراو دهرنه که ویت، به لکو وه ک به شیک له چوارچیوه یه کی گه وره تر که سروشت و مروفایه تی و رۆح تیدا تیکه لاون.

جیهانی دووهم – سروشتیکی نوی

له کوتاییدا ده توانین بلین رهنگی ئاوی لاله دونیای دووهم ده کاته وه، که نابیت وه ک دهریازبوون له واقع تیبگه یین، به لکو وه ک قوولبوونه وهی واقع تیبگه یین. ئەم جیهانه دووهمه خه یالی نییه، به لکو گۆراوه؛ له نکۆلیکردنه وه سه ره له نادات، به لکو له دزه کردنه وه سه ره له دده دات؛ وه هم نییه، به لکو لیکدانه وه یه.

سروش لیره دا دووباره نابیته وه، به لکو له دایک ده بیته وه، نه ک وه ک کۆپییه ک، به لکو وه ک دهرکه و تنیکی رۆحی. گۆل له وینه که دا ژیا نی دووهم ده ژی، شه قام له ئاوینه دا ره هه ندی دووهم به ده ست ده هینیت، روونای له شه فافیه تدا مانای دووهم ده دۆزیتته وه. ئەم دوو هینده کردنه دووباره کردنه وه یه کی زیاده نییه، به لکو چربوونه وه، به رزکردنه وهی تیگه یشتنیکه که رۆژانه ده گۆریت بۆ راستیه کی شیعری.

به م پییه کاره کانی لاله له حاله تی کراوه یی ده میننه وه، رینگه به بینهر دده دات به رده وام مانا نوپیه کان بدۆزیتته وه، چونکه وینه که داخراو نییه، به لکو دیالوگییه. به ده نگیکی به رز قسه ناکات، به لکو به هیزی بیده نگی ئاو، که به بی تیکدان شیوهی خوی دده دات، که به بی ئاستکردن به یه که وه ده به ستیتته وه، که به بی زالبوون هه لده گریت.

دەرەنجام: دووهم له دایکبوونی سروشت

له کۆتاییدا کاره کانی لاله خۆی وه ک دووهم له دایکبوونی جیهان ئاشکرا ده کات. به لام ئەم له دایک بوونه وینهیه کی رۆمانسی— نییه، زیاده روهییه کی شیعری نییه. گۆرانکارییه کی ئۆنتۆلۆژییه. گۆل له وینه که دا ژیانی دووهم ده ژێ. شه قامه که له ئاوینه دا ره هه ندی دووهم به ده ست ده هینیت. رووناکی مائیکی دووهم له ناو کاغه زه که دا ده دۆزیته وه. هه موو شتیکی دوو هینده ده بیت- به لام دووباره نابیته وه. هه موو شتیکی ده گۆریت- به لام ساخته ناکریت.

ئه وهی لێره دا روودهات، به ره هه مینانه وهی واقع نییه، به لکو په ره سه نندی واقیعیته تی. سروشتی یه که م سه ره به خۆ له بینهر بوونی هه یه. گه شه ده کات، ده روخت، به پیتی یاسا کانی خۆی ده گۆریت. به لام له کرده ی هونه ریدا، ده چیته حالته تیکی جیاوازه وه: نه ک هه ر ده بینریت، به لکو به هۆشیارییه وه. وه له هۆشیار بووندا، چری دووهمی بوونی خۆی ئەزموون ده کات.

ئەم دووهم له دایکبوونه دهریازبوون نییه له دنیا، به لکو قوولبوونه وهی دنیا یه. سروشت له ماددییه تی خۆی دوور ناخاته وه، به لکو توانای ناوه وهی خۆی ئاشکرا ده کات. گۆل وه ک گۆل ده مینیته وه- به لام له هه مان کاتدا ده بیته ناسکی، کات، هه لگری رووناکی. شه قام وه ک شه قامیک ده مینیته وه- به لام ده بیته یاده وهری، ته نیایی، گواستنه وه. رووناکی وه ک دیارده یه کی فیزیکی ده مینیته وه- به لام ده بیته وهی، رژان، بیدهنگی.

لێره وه ره هه ندی فه لسه فی راسته قینه ده ست پیده کات.

بۆ له دایکبوون چییه؟ له دایکبوون گواستنه وهیه. له دایک بوون ئەو ساته یه که شتیکی ده چیته ناو کایه ی نوێ به بێ ئه وهی بنه چه ی خۆی له ده ست بدات. به م مانایه رهنگی ئاو خۆی فهزای له دایکبوونه. ئاو که وه ک میدیای بوون بۆیاخه که هه لده گریت. رینگه ده دات فورم سه ره هه لبدات به بێ ئه وهی ناچاری بکات. رینگه به چانس ده دات که به شیک بگپریت. شوین بۆ ئەوانه ی کۆنترۆل نه کراون به جیده هینیت. وه راستییه که ی له ویدا یه.

له دایکبوونی دووهم زالبوون به سه ر سروشتدا نییه، به لکو دیالۆگیکه له گه لیدا.

له كاتيكدا زۆرئيك له فۆرمه كاني هونهرى مؤدپرن به ئامازهيە كى بالادهستى تايبهتمهندن- شكاندن، برين، دووباره دارشتنهوه- لاله به بنه ماي پزانهوه كارده كات. ئاوه كه هيچ ناچار ناكات. پازى ده كات. كۆنتۆرى تيزه كه تيكده دات. سنوورى نيوان فۆرم و فهزا نهرم ده كات. بهم شيويه جوانيناسييه كى گواستنهوه سهرهه ئده دات، جوانيناسييه كى نيوانيان.

وه له نيوانياندا جيھانى دووهم كه وتووه.

ئەم جيھانە لە دەرەوێى يەكەم نىيە، بەلكو لەناو خۆيدا شاراوتهوه. تەنھا بۆ نىگى سەبر خۆى ئاشكرا دەكات. داواى خاوبوونەوه دەكات. لە سەردەمى خيراكردندا، كە وێنەكان وەك زانىارى بەكار دەھێنرێن، كارەكانى لالا بەرەنگارى خۆبەدەستەوه دانی خيرا دەبنەوه. داواى تيرامان دەكات. وە لە تيراماندا گۆرانكارى دەست پێدەكات.

چونكە ئەوێ گرنگە تەنيا ئەو نىيە كە سروشت لە وێنە كەدا لەدايكبوونى دووهم ئەزمون دەكات. ئەوێ گرنگە ئەوێ كە بينەريش، لەدايكبوونى دووهمى بينى ئەوان ئەزمون دەكات. مروف بە تىگەيشتنىكى ئاشنا لە وێنە كە نزيك دەبێتەوه- گەران بەداواى مۆتيف، بۆ مانا، بۆ فۆرم. بەلام هيواش هيواش ئەم هەلۆيسته دەتوتتەوه. چاوبە نەرميتر دەست دەكات بە بينين. دەست دەكات بە هەستکردن بە گواستنهوهكان لەبرى كۆنتورەكان، بەرگەهەواكان لەبرى شتەكان، لەبرى شتەكان لەرزىنەكان.

بەم شيويه لەدايكبوونى دووهمى سروشت لە هەمان كاتدا دەبێتە دووباره لەدايكبوونەوێ نىگا.

ئەم دىالېكتىكە زۆر گرنگە :

نەك تەنھا جيھان دەگۆرێت، بەلكو خودى هۆشيارى. وە لێرەدا هونهرى لاله دەست دەخاتە سەر بىرۆكەيە كى قوول كە پيشتر لەلايەن جۆرج ويلهيلم فريدريش هيگلهوه دارپزراوه: راستى سروشت تەنيا لە رۆحدا بەدى دىت. بەلام لەگەل لاله ئەم بىرۆكەيە بە ئەبستراكت نامىنیتەوه. لە روى هەستەوه هەست پێدەكرێت. كاغەزە كە تىۆرى نىيە، بەلكو رووداوه.

کهواته له دایکبوونی دووهم نیشانه‌ی بالاده‌ستی رُوح نییه به‌سەر سروشتدا. ئاماژه‌یه بۆ نیوه‌ندگیری. سروشت نکۆلی لایناکریت، به‌لکو به مانا هیگلییه که تیده‌په‌ریت- پارنیزراوه، په‌ره‌ی سه‌ندوو و به‌رزکراوه‌ته‌وه بۆ ته‌خته‌یه‌کی به‌رزتر. ره‌نگی ئاو جیگره‌وه‌ی جیهان نییه، به‌لکو چربوونه‌وه‌یه‌تی. وه ره‌نگه‌ گه‌وره‌ی بیده‌نگی ئەم هونەر له‌ویدا بیت: پیوستی به‌هیچ مۆنۆمینتالییه‌تیک نییه بۆ ئەوه‌ی گرنگ بیت. پیوستی به‌هیچ ئاماژه‌یه‌کی دراماتیک نییه بۆ ئەوه‌ی کاریگری قوولی هه‌بیت. هیزی له‌ناسکیه‌که‌یدایه. ده‌سه‌لاتی له‌شه‌فافییه‌ته‌که‌یدایه.

شه‌فافییه‌ت لێره‌دا ته‌نیا تایبه‌تمه‌ندییه‌کی ته‌کنیکی نییه، به‌لکو هه‌لوێستیکی میتافیزیکییه. شه‌فافییه‌ت به‌و مانایه‌یه‌که‌هیچ شتیکی به‌شیوه‌یه‌کی یه‌کلاکه‌ره‌وه‌ داخراو نییه. که‌هه‌موو فۆرمیک ناوه‌وه‌ی هه‌یه. که‌هه‌موو رووکاریکی قوولیه‌کی هه‌نده‌گریت. له‌جیهانیکدا که‌هه‌سوه‌سه‌ی رووکه‌شیه، ئەم شه‌فافییه‌ت نزیکه‌ له‌ وێرانکه‌ر. سه‌رپه‌چی له‌ پۆلینکردنی ئاسان ده‌کات. رێگه‌ به‌ دووفاقی ده‌دات. بۆیه‌ ئەم دووهم له‌دایکبوونه‌ رزگاربوونیکه‌ له‌ ره‌قی. یه‌که‌م سروشت یاساکان، پیداوایستییه‌کان، قورسای ده‌زانیت. سروشتی دووهم، وه‌ک وێناکراوه، سووکایه‌تی، هه‌له‌په‌ساردن، دۆخیک نیوان ده‌زانیت. کیش له‌ناو نابات، به‌لکو ده‌یگۆریت بۆ سووک.

وه‌ لێره‌دا ناوه‌کی تری فه‌لسه‌فی هه‌یه: له‌م به‌ره‌مانه‌دا روونایکی ته‌نها رووناکردنه‌وه‌ نییه، به‌لکو فۆرمیکه‌ له‌ تیگه‌یشتن. ئەو میدیاییه‌که‌ شته‌کان له‌ رێگه‌یه‌وه‌ ده‌رده‌که‌ون. به‌لام له‌ ره‌نگی ئاویدا روونایکی له‌ ده‌روه‌وه‌ ده‌رناکه‌ویت، به‌لکو له‌ ناوه‌وه‌ ده‌رده‌که‌ویت. پیده‌چیت له‌ خودی کاغه‌زه‌که‌وه‌ سه‌رچاوه‌ی گرتبیت. وه‌ک ئەوه‌ وایه‌جیهانی دووهم رووناک نه‌ده‌بووه‌وه، به‌لکو روونایکی ده‌دره‌وشایه‌وه.

ئەم دره‌وشاوه‌یه‌ واژۆی له‌دایکبوونی دووهمه.

رووناکییه‌کی سه‌رسوهره‌ینه‌ر نییه، نه‌ دره‌وشاوه‌ی سه‌رکه‌وتوانه. رووناکییه‌کی ژێرده‌سته‌ و هه‌ناسه‌ده‌ره. رووناکییه‌کی که‌ سه‌رکوت ناکات، به‌لکو بانگه‌یشت ده‌کات. وه‌ رێک له‌م خۆگرته‌دایه‌ که‌ ره‌هه‌ندیکی ئەخلاق هه‌یه. جیهان له‌ قالب نه‌دراوه‌ته‌وه، به‌لکو ریزی لیده‌گیریت. نمایش نه‌کراوه، به‌لکو تیگه‌یشتنه‌وه. به‌م شیوه‌یه‌ ئیمه‌ نه‌ک ته‌نها وه‌ک چاودێر، به‌لکو وه‌ک به‌شداربوو له‌

